ECREG STUDIES
Vol. 13, No. 3, 2020
www.ers.edu.pl
PDF OPEN ACCESS
eISSN 2451-182X
sciendo

ECONOMIC AND REGIONAL STUDIES
STUDIA EKONOMICZNE I REGIONALNE

ISSN 2083-3725 Volume 13, No. 3, 2020

SAVINGS AND MIGRATION CAPITAL OF HOUSEHOLDS: WORLD EXPERIENCE AND DOMESTIC REALITIES

OSZCZĘDNOŚCI A KAPITAŁ MIGRACYJNY GOSPODARSTW DOMOWYCH: ŚWIATOWE DOŚWIADCZENIA A RZECZYWISTOŚĆ DOMOWA

Liliya Kluchnyk[1(B,C,D,E,G)], **Stepan Davymuka**[1(A,F)1(A,C,G)]

[1]M. I. Dolishniy Institute of Regional Research of the NAS of Ukraine
Instytut Badań Regionalnych im. M. I. Dolisznija przy Ukraińskiej Akademii Nauk, Ukraina

Authors' contribution/
Wkład autorów:
A. Study design/
Zaplanowanie badań
B. Data collection/
Zebranie danych
C. Statistical analysis/
Analiza statystyczna
D. Data interpretation/
Interpretacja danych/
E. Manuscript preparation/
Przygotowanie tekstu
F. Literature search/
Opracowanie piśmiennictwa
G. Funds collection/
Pozyskanie funduszy

Kluchnyk, L., Davymuka, S. (2020). Savings and migration capital of households: world experience and domestic realities/ Oszczędności a kapitał migracyjny gospodarstw domowych: światowe doświadczenia a rzeczywistość domowa. *Economic and Regional Studies, 13*(3), p. 342-354.
https://doi.org/10.2478/ers-2020-0025

ORIGINAL ARTICLE

JEL code: D10

Submitted:
August 2020

Accepted:
September 2020

Tables: 3
Figures: 0
References: 28

Summary

Subject and purpose of work: The subject of the paper is the formation of household savings in Ukraine and their sources of aggregate household incomes, with particular attention to the Ukrainian labor migration. It is an important source of foreign exchange earnings in the form of remittances, which help improve the welfare of population and ensure economic growth in the country.
The purpose of the paper is to research and determine major trends of the development of households' financial resources, to examine the foreign experience of forming and use of residents' savings and to determine the ways it can be applied in Ukraine, and to analyze the main trends of state policy in the regulation of labor migrants' remittances.
Materials and methods: The author of this paper analyzed the literature on the subject and performed desk research using data from reports and studies published by EU statistics (Euro stat Statistics) and GUS (Statistics Poland), statistical yearbooks of Europe; WDR reports (Global Financial Development Report 2019/2020) and NBU (Official website of the National Bank of Ukraine).
Results: The author's research has shown that the process of saving is quite popular for European people is quite popular. Accordingly, in 2019, the residents of Poland, Hungary and Romania were the most frugal – 82%, 84% and 85%. Further attitudes towards savings are the following: Turks (77%), Ukrainians (76%), Croats (75%), Serbs (72%), Germans (73%), while savings are slightly less important for Austrians (70%), Slovaks (67%), Czechs (66%), and Montenegrins (59%). This savings situation has clearly demonstrated the power of effective household decisions for overall political and economic activity in Europe. Finally, the migration capital of Ukraine has a "shadow character" due to, first of all, the desire to minimize the costs of transferring funds home through official channels, as well as distrust of the banking sector in Ukraine.
Conclusions: To increase the efficiency of the formation and use of household savings in Ukraine, it is necessary to increase the interest of citizens in savings by partially or completely exempting from taxation the income directed to accumulation and create the conditions necessary for the implementation of new banking, insurance, and other types of financial services.

Keywords: households, expenditures, remittances, migration capital, total resources

ORYGINALNY ARTYKUŁ NAUKOWY

Klasyfikacja JEL: D10

Zgłoszony:
sierpień 2020

Zaakceptowany:
wrzesień 2020

Tabele: 3
Rysunki: 0
Literatura: 28

Streszczenie

Przedmiot i cel pracy: Przedmiotem artykułu jest kształtowanie się oszczędności gospodarstw domowych na Ukrainie i ich źródła z łącznych dochodów gospodarstw domowych, ze szczególnym uwzględnieniem migracji zarobkowej na Ukrainie. Jest ona ważnym źródłem wpływów dewizowych w postaci przekazów pieniężnych, które pomagają poprawiać dobrobyt ludności i zapewniają wzrost gospodarczy w kraju. Celem artykułu jest zbadanie i określenie głównych trendów w rozwoju zasobów finansowych gospodarstw domowych, zbadanie zagranicznych doświadczeń w generowaniu i wykorzystaniu oszczędności mieszkańców oraz określenie możliwości ich wykorzystania na Ukrainie oraz analiza głównych kierunków polityki państwa w zakresie regulacji przekazów zarobkowych migrantów..

Address for correspondence/ Adres korespondencyjny: *Liliya Kluchnyk (ORCID 0000-0003-4964-7887), Professor Stepan Davymuka (ORCID 0000-0002-4840-2100), Department of Regional Financial Policy, M. I. Dolishniy Institute of Regional Research of the NAS of Ukraine, Lviv, Ukraine; email: Liliya_ird@i.ua; davymuka.s@gmail.com*

Journal indexed in/ Czasopismo indeksowane w: AgEcon Search; AGRO; Arianta; Baidu Scholar; BazEkon; Cabell's Whitelist; CNKI Scholar; CNPIEC – cnpLINKer; EBSCO-CEEAS; EBSCO Discovery Service; EBSCO-CEEAS; EuroPub; Google Scholar; Index Copernicus ICV 2017-2019: 100,00; J-Gate; KESLI-NDSL; MyScienceWork; Naver Academic; Naviga (Softweco); POL-index; Polish Ministry of Science and Higher Education 2015-2018: 9 points; Primo Central; QOAM; ReadCube; Semantic Scholar; Summon (ProQuest); TDNet; WanFang Data; WorldCat. **Copyright:** © Pope John Paul II State School of Higher Education in Biała Podlaska, Liliya Kluchnyk, Stepan Davymuka. All articles are distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International (CC BY-NC-SA 4.0) License (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/), allowing third parties to copy and redistribute the material in any medium or format and to remix, transform, and build upon the material, provided the original work is properly cited and states its license.

Materiały i metody: Autor artykułu dokonał analizy literatury przedmiotu i przeprowadził badanie wtórne, wykorzystując dane z raportów i opracowań publikowanych przez statystyki UE (Eurostat Statistics) i GUS (GUS), roczniki statystyczne Europy; Raporty WDR (Global Financial Development Report 2019/2020) i NBU (oficjalna strona Narodowego Banku Ukrainy).
Wyniki: Badania wykazały, że proces oszczędzania jest dość popularny wśród Europejczyków. W związku z tym w 2019 r. najbardziej oszczędni byli mieszkańcy Polski, Węgier i Rumunii - 82%, 84% i 85%. Dalsze nastawienie do oszczędności przedstawia się następująco: Turcy (77%), Ukraińcy (76%), Chorwaci (75%), Serbowie (72%), Niemcy (73%), podczas gdy oszczędności są nieco mniej istotne dla Austriaków (70%), Słowacy (67%), Czesi (66%) i Czarnogórcy (59%). Taka sytuacja w zakresie oszczędności wyraźnie pokazała, jak skuteczne decyzje gospodarstw domowych wpływają na ogólną aktywność polityczną i gospodarczą w Europie. Wreszcie migracyjna stolica Ukrainy ma „charakter szarej" przede wszystkim ze względu na chęć minimalizacji kosztów przelewu środków do kraju oficjalnymi kanałami oraz nieufność do sektora bankowego na Ukrainie.
Wnioski: Aby zwiększyć efektywność tworzenia i wykorzystania oszczędności gospodarstw domowych na Ukrainie, konieczne jest zwiększenie zainteresowania obywateli oszczędnościami poprzez częściowe lub całkowite zwolnienie z opodatkowania dochodów kierowanych do akumulacji oraz stworzenie warunków niezbędnych do realizacji nowych usług bankowych, ubezpieczeniowych i innych rodzajów usług finansowych.

Słowa kluczowe: gospodarstwa domowe, wydatki, przekazy, kapitał migracyjny, zasoby ogółem

Introduction

The investment capacity of the households in any country is a determining factor in increasing the welfare of each person, population, and overall socio-economic system of the state. The main prerequisite for strengthening the investment opportunities of households is to increase the nominal and real incomes of the population and create appropriate financial resources that ensure their transformation into an investment resource. Households are becoming more active savers, as well as potential investors in the domestic economy, investing temporarily free funds in various financial instruments. Yet, for the savings to be efficiently used by other economic units, they should be properly organized first, and then transformed into investment. It stipulates the need to improve the methodology of the research of financial phenomena and to develop the principles to build financial relations between various entities.

The public policy of regulation of labor migrants' income is an important component of social policy because the sustainable economic growth of a country and wellbeing of the population cannot be formed without forming an economically successful society. Therefore, substantiation of the economic nature of remittances in the system of migration capital, the ways the remittances come to national economies, and their stimulation is an important aspect of scientific research.

Household finances play an important role in building centralized financial resources through taxes and mandatory payments and in meeting aggregate demand for various goods and services. Indeed, the higher the income of the population, the greater is demand for various goods, which ultimately determines the direction of economic development and social sphere of the state.

The government policy has a significant impact on household finances and creates the preconditions for effective management of their financial resources. The creation of a prosperous market type country involves the search for effective models of interaction between the state and the population to organize social protection of the latter, mobilize savings, form a system of consumer and mortgage lending, intensify investment activities. This will help increase the welfare of households and increase the efficiency

Wstęp

Podstawowym warunkiem wzmocnienia możliwości inwestycyjnych gospodarstw domowych jest zwiększenie dochodów nominalnych i realnych ludności oraz stworzenie odpowiednich środków finansowych zapewniających ich przekształcenie w zasób inwestycyjny. Gospodarstwa domowe stają się coraz bardziej aktywnymi oszczędzającymi, a także potencjalnymi inwestorami w krajowej gospodarce, lokującymi czasowo wolne środki w różne instrumenty finansowe. Aby jednak oszczędności mogły być efektywnie wykorzystane przez inne jednostki gospodarcze, należy je najpierw odpowiednio zorganizować, a dopiero potem przekształcić w inwestycje. Wskazuje na potrzebę doskonalenia metodologii badania zjawisk finansowych oraz wypracowania zasad budowania relacji finansowych pomiędzy różnymi podmiotami.

Polityka publiczna w zakresie regulacji dochodów migrantów zarobkowych jest ważnym składnikiem polityki społecznej, ponieważ trwały wzrost gospodarczy kraju i dobrobyt ludności nie mogą zostać ukształtowane bez stworzenia ekonomicznie odnoszącego sukcesy społeczeństwa. Dlatego istotnym aspektem badań naukowych jest uzasadnienie ekonomicznego charakteru przekazów pieniężnych w systemie kapitału migracyjnego, sposobów ich wpływania do gospodarek narodowych oraz ich pobudzania.

Finanse gospodarstw domowych odgrywają ważną rolę w budowaniu scentralizowanych zasobów finansowych poprzez podatki i obowiązkowe płatności oraz w zaspokajaniu zagregowanego popytu na różne towary i usługi. W rzeczy samej, im wyższe dochody ludności, tym większy jest popyt na różne dobra, co ostatecznie decyduje o kierunku rozwoju gospodarczego i sferze społecznej państwa.

Polityka rządu ma znaczący wpływ na finanse gospodarstw domowych i stwarza warunki do efektywnego zarządzania ich zasobami finansowymi. Stworzenie dobrze prosperującego kraju rynkowego wiąże się z poszukiwaniem efektywnych modeli interakcji pomiędzy państwem a ludnością w celu zorganizowania ochrony socjalnej tych ostatnich, mobilizacji oszczędności, ukształtowania systemu kredytów konsumenckich i hipotecznych, zintensyfikowania działań inwestycyjnych. Pomoże to zwięk-

of the country's financial system as a whole. The importance of such a state policy is caused by the need to create appropriate conditions for the growth of financial capacity of households, which, above all, makes it relevant to study the experience of foreign countries in the formation and use of financial resources.

Literature review

One of the first scientists to study the peculiarities of housekeeping was the famous Greek philosopher Xenophon, (1935), P. Samuelson, (1992), I. Tugan-Baranovskyi, (2003). A significant contribution to the creation of a modern economic theory of the household was made by the famous American scientist G. Becker, (1983).

The issues of household development and the formations of household savings in Ukraine are studied by such scientists as (Vatamanyuk, 2007, Franchenko, 2011, Ramsky 2013, Kizyma, 2016, Dropa, 2017, Kovalenko, 2019, Hudz, 2019).

O. Vatamanyuk, in his research, examines household savings as a part of national savings and pays much attention to the trends peculiar to savings in various periods of economic development in Ukraine. O. Franchenko argues that it is necessary to save some share of income and use savings as a kind of insurance fund in crises or receive additional income in the future due to savings. Economic nature of saving processes of households as an important institutional sector of the economy is displayed through their role in forming of "wealth" and investment resources directed at the reproduction of Gross Domestic Product to secure further economic development (Ramskyi). T. Kizyma considers savings as a complex and multilayered economic category that characterizes relations emerging inside a household or between a household and other economic entities (enterprises, financial market institutions, state) regarding the distribution of received income and forming of respective money funds directed at securing consumption or growing income of their owners in the future. Household finances play an important role in social reproduction by securing the consistency of the process of labor force reproduction with financial resources and creating grounds for investment development of the national economy (Dropa). According to Kovalenko V., savings are the part of income that is accumulated and is designated to meet the needs in the future; savings are based on the voluntary keeping of money to meet the needs, namely secure the further consumption or receive additional income. Hudz T. argues that growing savings form the chain of secondary costs, thus contributing to growing consumer and investment demand of economic entities and boosting business activity in almost all sectors of the national economy.

However, scientific studies almost do not provide information on the structure and the volume of household income and expenditure, the process of saving, and ways to transform them into investments.

szyć dobrobyt gospodarstw domowych i zwiększyć wydajność całego systemu finansowego kraju. Znaczenie takiej polityki państwa wynika z konieczności stworzenia odpowiednich warunków dla wzrostu możliwości finansowych gospodarstw domowych, co przede wszystkim skłania do badania doświadczeń obcych krajów w tworzeniu i wykorzystywaniu zasobów finansowych.

Przegląd literatury

Jednym z pierwszych naukowców, który zbadał specyfikę gospodarowania, był słynny grecki filozof Ksenofont (1935), P. Samuelson, (1992), I. Tugan-Baranovskyi, (2003). Znaczący wkład w stworzenie nowoczesnej teorii ekonomicznej gospodarstwa domowego wniósł słynny amerykański naukowiec G. Becker (1983).

Zagadnieniem rozwoju gospodarstw domowych i formowania się oszczędności gospodarstw domowych na Ukrainie zajmują się tacy naukowcy, jak Vatamanyuk, 2007, Franchenko, 2011, Ramsky 2013, Kizyma, 2016, Dropa, 2017, Kovalenko, 2019, Hudz, 2019.

O. Vatamanyuk w swoich badaniach bada oszczędności gospodarstw domowych jako część oszczędności narodowych i przywiązuje dużą wagę do tendencji charakterystycznych dla oszczędności w różnych okresach rozwoju gospodarczego Ukrainy. O. Franczenko przekonuje, że należy oszczędzać część dochodów i wykorzystywać oszczędności jako swego rodzaju fundusz ubezpieczeniowy w sytuacjach kryzysowych lub uzyskiwać w przyszłości dodatkowy dochód z tytułu oszczędności. Ekonomiczny charakter procesów oszczędnościowych gospodarstw domowych jako ważnego sektora instytucjonalnego gospodarki przejawia się w ich roli w kształtowaniu zasobów „majątkowych" i inwestycyjnych ukierunkowanych na reprodukcję Produktu Krajowego Brutto w celu zapewnienia dalszego rozwoju gospodarczego (Ramskij). T. Kizyma traktuje oszczędności jako złożoną i wielowarstwową kategorię ekonomiczną, charakteryzującą relacje zachodzące wewnątrz gospodarstwa domowego lub pomiędzy gospodarstwem domowym a innymi podmiotami gospodarczymi (przedsiębiorstwami, instytucjami rynku finansowego, państwem) w zakresie podziału otrzymywanego dochodu i tworzenia odpowiednich funduszy pieniężnych ukierunkowanych na zabezpieczenie konsumpcji lub rosnące dochody ich właścicieli w przyszłości. Finanse gospodarstw domowych odgrywają ważną rolę w reprodukcji społecznej, zapewniając spójność procesu reprodukcji siły roboczej z zasobami finansowymi oraz tworząc podstawy do rozwoju inwestycyjnego gospodarki narodowej (Dropa). Według Kovalenko V., oszczędności to część dochodu, która jest gromadzona i przeznaczona na zaspokojenie potrzeb w przyszłości; oszczędności opierają się na dobrowolnym przechowywaniu pieniędzy na potrzeby, czyli zabezpieczenie dalszej konsumpcji lub uzyskanie dodatkowego dochodu. Hudz T. Argumentuje, że rosnące oszczędności tworzą łańcuch kosztów wtórnych, przyczyniając się tym samym do wzrostu po-

Methodology

The work is based on universal methods of formal logic and scientific abstraction, basics of investment science and market economics. Systemic, structural and functional approaches are used to classify the models of investment projects and management. The author of this paper analyzed the literature on the subject and performed desk research using data from reports and studies published by EU statistics (Euro stat Statistics) and GUS (Statistics Poland), statistical yearbooks of Europe; WDR reports (Global Financial Development Report 2019/2020) and NBU (Official website of the National Bank of Ukraine)

Results

A large number of people have left for developed countries in search of higher earnings. Thus the real revenues from permanent sources to the budgets have fallen sharply, and a large number of government borrowing have led to an increase in public debt, the level of which has reached alarming levels. However, workers have begun to import significant amounts of foreign currency into the country, which in most cases is spent on consumption and savings. These funds remain outside the financial system, because the degree of confidence in the state and financial institutions is very low, while they are the ones supposed to protect risks and increase the assets of households. This situation can be changed by transforming unorganized household savings into investment resources through intermediaries (financial instruments) in the financial market, which will provide domestic businesses with financial resources from available sources.

Household savings are an economic concept that manifests itself in the presence of income balances minus current consumption expenditures. In general, the evolution of economic theories of savings can be shown in the form of four main stages (Table 1).

Despite significant problematic aspects of household development in most countries of the world, the focus is on employment, including the fight against poverty, and income growth.

Significant gaps in the functional distribution of income affected developed countries the most and eventually led to the global financial and economic crisis of 2008. The analysis of the functional distribution of income since 1980 shows an increase in the share of return on investment compared to the declining labor income. In developed countries, the share of wages had been declining even before the crisis of 2008.

pytu konsumpcyjnego i inwestycyjnego podmiotów gospodarczych oraz pobudzania aktywności gospodarczej w niemal wszystkich sektorach gospodarki narodowej.

Jednak badania naukowe prawie nie dostarczają informacji o strukturze i wielkości dochodów i wydatków gospodarstw domowych, procesie oszczędzania i sposobach ich przekształcania w inwestycje.

Metodologia

Praca opiera się na uniwersalnych metodach logiki formalnej i naukowej abstrakcji, podstawach nauk o inwestowaniu oraz ekonomii rynku. Do klasyfikacji modeli projektów inwestycyjnych i zarządzania stosuje się podejście systemowe, strukturalne i funkcjonalne. Autor artykułu dokonał analizy literatury przedmiotu i przeprowadził badanie zza biurka, wykorzystując dane z raportów i opracowań publikowanych przez statystyki UE (Eurostat Statistics) i GUS (GUS), roczniki statystyczne Europy; Raporty WDR (Global Financial Development Report 2019/2020) i NBU (oficjalna strona Narodowego Banku Ukrainy).

Wyniki

Wiele osób wyjechało do krajów rozwiniętych w poszukiwaniu wyższych zarobków. Zatem realne wpływy do budżetów ze stałych źródeł gwałtownie spadły, a duża liczba pożyczek rządowych doprowadziła do wzrostu długu publicznego, którego poziom osiągnął alarmujący stan. Jednak pracownicy zaczęli importować do kraju znaczne ilości obcej waluty, która w większości przypadków jest wydawana na konsumpcję i oszczędności. Fundusze te pozostają poza systemem finansowym, ponieważ stopień zaufania do państwa i instytucji finansowych jest bardzo niski, a to one mają chronić ryzyka i powiększać aktywa gospodarstw domowych. Sytuację tę można zmienić, przekształcając niezorganizowane oszczędności gospodarstw domowych w środki inwestycyjne poprzez pośredników (instrumenty finansowe) na rynku finansowym, co zapewni krajowym firmom środki finansowe z dostępnych źródeł.

Oszczędności gospodarstw domowych to koncepcja ekonomiczna, która przejawia się w saldach dochodów pomniejszonych o bieżące wydatki konsumpcyjne. Generalnie ewolucję ekonomicznych teorii oszczędności można przedstawić w postaci czterech głównych etapów (tabela 1).

Pomimo istotnych problematycznych aspektów rozwoju gospodarstw domowych w większości krajów świata, nacisk kładzie się na zatrudnienie, w tym walkę z ubóstwem i wzrost dochodów.

Istotne luki w funkcjonalnym rozkładzie dochodów najbardziej dotknęły kraje rozwinięte i ostatecznie doprowadziły do światowego kryzysu finansowego i gospodarczego w 2008 r. Analiza funkcjonalnego rozkładu dochodów od 1980 r. wskazuje na wzrost udziału zwrotu z inwestycji w porównaniu ze spadkiem. dochód z pracy. W krajach rozwiniętych udział wynagrodzeń malał jeszcze przed kryzysem 2008 roku.

Table 1. Stages of formation of economic theories of savings
Tabela 1. Etapy powstawania ekonomicznych teorii oszczędności

Stages/ Gradacja	The name of the theory/ Nazwa teorii	Content of the theory/ Treść teorii	Representatives of the theory/ Przedstawiciele teorii
1st	Classical political economy/ Klasyczna ekonomia polityczna	Substantiates the system of views over the problems of income distribution/ Potwierdza system poglądów na problematykę dystrybucji dochodów	A. Smith, D. Ricardo, J. Mill
2nd	Marginalism/ Marginalizm	Outlines the problems of the relationship between the interest and the role of forced savings/ Przedstawia problemy relacji między odsetkami a rolą wymuszonych oszczędności	A. Marshall
3rd	Keynesian school/ Szkoła keynesowska	Systematically determineds the specific place of the category of "savings" among the fundamental economic concepts/ Systematycznie wyznacza specyficzne miejsce kategorii „oszczędności" wśród podstawowych pojęć ekonomicznych	J. Keynes, E. Hansen, P. Samuelson
4th	Monetarism/ Monetaryzm	Savings are considered in relation to income/ Oszczędności są spojrzenie angielskie w relacji do dochodu	M. Friedman, D. Mut, F. Hayek

Source: Makedon, 2015.
Source: Makedon, 2015.

In the developed countries of the West, the state plays a significant role in shaping family budgets. Thus, in Germany, on average, every fourth euro of a household income comes in the form of social transfers and free services from the state. However, by providing significant social support to the population, the state at the same time withdraws a significant portion of citizens' income in the form of income tax and other personal taxes. Between 1980 and 2007, the share of labor income in Australia, Belgium, the Netherlands, Norway, the United Kingdom, the United States, Finland, France, and Sweden fell by more than 5%, and in Austria, Germany, Ireland, New Zealand, and Portugal by more than 10%. In many countries, namely Germany, Italy, the United States, and France, the decline in the share of wages occurred in the period 1980-1995. In some countries, especially in Germany, this trend continued after 2000.

The size of potential savings of households at their disposal is equivalent to public and corporate investment in the real sector of the economy, and by some estimates - the volume of GDP. For example, in Japan, population savings account for about 245% of GDP, in the United States – 300%, in France – 135% (Tarasiuk, 2013).

For households, a rational level of savings is important, because too low a level of savings will lead to excessive consumption, which will not last long and will cause false prosperity. For example, the United States has high creditworthiness, no sources of capital, and as a result, credit expansion is formed.

If the savings rate is inflated, for example, as in China, it leads to insufficient consumption, there is no support for production, which is also negative for the state. Savings that are transformed into investment resources have a positive impact on the economy.

Household savings are among the most stable investment resources of the country's economy for developed countries. Such savings must be at least

W rozwiniętych krajach Zachodu państwo odgrywa znaczącą rolę w kształtowaniu budżetów rodzinnych. Zatem w Niemczech średnio co czwarte euro dochodu gospodarstwa domowego pochodzi z transferów socjalnych i bezpłatnych usług państwowych. Jednak zapewniając znaczące wsparcie społeczne ludności, jednocześnie państwo odbiera znaczną część dochodów obywateli w postaci podatku dochodowego i innych podatków od osób fizycznych. W latach 1980-2007 udział dochodów z pracy w Australii, Belgii, Holandii, Norwegii, Wielkiej Brytanii, Stanach Zjednoczonych, Finlandii, Francji i Szwecji spadł o ponad 5%, a w Austrii, Niemczech, Irlandii Zelandia i Portugalia o ponad 10%. W wielu krajach, a mianowicie w Niemczech, Włoszech, Stanach Zjednoczonych i Francji spadek udziału wynagrodzeń nastąpił w latach 1980-1995. W niektórych krajach, zwłaszcza w Niemczech, trend ten utrzymywał się po 2000 roku.

Wielkość potencjalnych oszczędności gospodarstw domowych, którymi dysponują, odpowiada inwestycjom publicznym i przedsiębiorstw w realnym sektorze gospodarki, a według niektórych szacunków - wielkościom PKB. Na przykład w Japonii oszczędności ludności stanowią około 245% PKB, w Stanach Zjednoczonych - 300%, we Francji - 135% (Tarasiuk, 2013).

Dla gospodarstw domowych ważny jest racjonalny poziom oszczędności, ponieważ zbyt niski poziom oszczędności doprowadzi do nadmiernej konsumpcji, która nie potrwa długo i spowoduje fałszywy dobrobyt. Na przykład Stany Zjednoczone mają wysoką zdolność kredytową, brak źródeł kapitału, w wyniku czego powstaje ekspansja kredytowa.

Jeśli np. stopa oszczędności jest zawyżona, tak jak w Chinach, prowadzi to do niewystarczającej konsumpcji, nie ma wsparcia dla produkcji, co też jest negatywne dla państwa. Oszczędności, które są przekształcane w środki inwestycyjne, mają pozytywny wpływ na gospodarkę.

12-14% of GDP in order to have a significant impact on economic development. For example, a savings rate in Japan is 20%, Germany – 11%, France – 12%.

Surveys conducted by Erste Group experts show that the process of saving in European countries is quite popular because 3/4 of the population over the age of 15 consider savings very important or quite important in their lives. For Poles, Serbs, and Ukrainians, understanding of the importance of savings has begun to grow significantly in recent years. Thus, 76% of Ukrainians consider savings important, assessing them as very important or quite important, which does not differ significantly from the attitude towards savings of Serbs (72%), Germans (73%), Croats (75%) and Turks (77%).

At the same time, savings are slightly less important for Montenegrins (59%), Slovaks (67%), Czechs (66%), and Austrians (70%). At the same time, most frugal were residents of Poland, Hungary, and Romania - 82%, 84%, and 85%. The researches show that people in Austria, Germany, the Czech Republic, Poland, and Slovakia can save a certain amount of money on a regular basis. Thus, the vast majority of residents of the above countries, on average, save from 9 to 15% of their income each month, are forming a kind of reserve fund, which can both bring additional family income and improve the quality of life in general. But almost half of Hungarians, Romanians, Croats, and Ukrainians cannot afford to save systematically. From time to time, only 30% of the Ukrainian population saves their money (Erste Group, 2012).

The same as Hungarians, Romanians, Serbs and Croats, Ukrainians explain the lack of their own savings by the fact that they do not have the financial means to postpone (70%) but rather want to spend money (18%). However, only Ukrainians among the respondents from 12 European countries refuse to save in favor of investing in their own business (8%) (Erste Group, 2012).

Discussion

Europeans often save to cover daily or unforeseen expenses. But gradually the population is accumulating money for a decent standard of living in retirement and for investing in the development of children. The residents prefers reliability rather than risk, choosing for themselves the long-term and moderate-income deposits. Households typically use simple and transparent forms of savings when investing in real estate or investing in time deposits.

According to the German Federal Bank (Bundesbank), the savings of Germans in the third quarter of 2018 increased by € 76 billion and rose to € 5.977 trillion. In addition, it does not take into account DM 12.5 billion, which were replaced by the euro (Shuman, 2020).

The German Federal Bank did not take into account the money invested in real estate, which, incidentally, is constantly rising in price. According

Oszczędności gospodarstw domowych należą do najbardziej stabilnych zasobów inwestycyjnych gospodarki kraju dla krajów rozwiniętych. Takie oszczędności muszą wynosić co najmniej 12–14% PKB, aby miały znaczący wpływ na rozwój gospodarczy. Na przykład stopa oszczędności w Japonii wynosi 20%, Niemczech - 11%, Francji - 12%.

Z badań przeprowadzonych przez ekspertów Erste Group wynika, że proces oszczędzania w krajach europejskich jest dość popularny, ponieważ 3/4 populacji powyżej 15 roku życia uważa, że oszczędzanie jest bardzo ważne lub dość ważne w ich życiu. Dla Polaków, Serbów i Ukraińców zrozumienie wagi oszczędności zaczęło w ostatnich latach znacząco rosnąć. A zatem 76% Ukraińców uważa oszczędności za ważne, oceniając je jako bardzo ważne lub dość ważne, co nie różni się znacząco od stosunku do oszczędzania Serbów (72%), Niemców (73%), Chorwatów (75%) i Turków (77%).

Jednocześnie oszczędności są nieco mniej ważne dla Czarnogórców (59%), Słowaków (67%), Czechów (66%) i Austriaków (70%). Jednocześnie najbardziej oszczędni byli mieszkańcy Polski, Węgier i Rumunii - 82%, 84% i 85%. Z badań wynika, że mieszkańcy Austrii, Niemiec, Czech, Polski i Słowacji mogą na bieżąco oszczędzać określone kwoty. Tak więc zdecydowana większość mieszkańców powyższych krajów, średnio oszczędzając od 9 do 15% swoich dochodów miesięcznie, tworzy rodzaj funduszu rezerwowego, który może zarówno przynieść dodatkowy dochód rodzinie, jak i ogólnie poprawić jakość życia. Ale prawie połowa Węgrów, Rumunów, Chorwatów i Ukraińców nie może sobie pozwolić na systematyczne oszczędzanie. Od czasu do czasu tylko 30% ludności Ukrainy oszczędza (Erste Group, 2012).

Ukraińcy, podobnie jak Węgrzy, Rumuni, Serbowie i Chorwaci, tłumaczą brak własnych oszczędności tym, że nie mają środków na odroczenie (70%), ale chcą wydawać pieniądze (18%). Jednak tylko Ukraińcy spośród respondentów z 12 krajów europejskich odmawiają oszczędzania na rzecz inwestycji we własny biznes (8%) (Erste Group, 2012).

Dyskusja

Europejczycy często oszczędzają, aby pokryć codzienne lub nieprzewidziane wydatki. Ale ludność stopniowo gromadzi pieniądze na godziwy poziom życia na emeryturze i inwestycje w rozwój dzieci. Mieszkańcy wolą niezawodność niż ryzyko, wybierając dla siebie lokaty długoterminowe i umiarkowanie dochodowe. Gospodarstwa domowe zazwyczaj inwestują w nieruchomości lub lokaty terminowe, korzystając z prostych i przejrzystych form oszczędzania.

Według Niemieckiego Banku Federalnego (Bundesbank) oszczędności Niemców w trzecim kwartale 2018 roku wzrosły o 76 mld euro, do 5,977 bln euro. Ponadto nie uwzględnia się 12,5 mld DM, które zostały zastąpione przez euro (Shuman, 2020).

Niemiecki Bank Federalny nie wziął pod uwagę pieniędzy zainwestowanych w nieruchomości, których cena, nawiasem mówiąc, stale rośnie. Według jego obliczeń Niemcy mają pod ręką przede wszyst-

to its calculations, the Germans have on hand, first, cash, to which the Bundesbank has included savings in bank accounts - both current and time deposit accounts. And although the definition of "on hand" is conditional, but there is no need to fear that this money will be lost: deposits are insured. And they can be withdrawn from the account at any time without loss. That is why the Germans prefer this form of savings over stocks or investment funds (Shuman, 2020).

Almost two and a half trillion Euros are kept in cash and in banks by Germans. Somewhat less they have also invested in a very reliable but long-term life insurance. As for shares, the Germans are more cautious here: almost 644 billion Euros plus about 596 billion invested in investment funds (Shuman, 2020).

In the "plus" Bundesbank included loans, which the Germans have recently been particularly willing to take because interest rates on consumer loans are now record low (1-2.5% per annum). A mortgage loan to buy an apartment or build a house can be taken at less than 2% per year (Shuman, 2020).

Currently, according to statistics, investments in foreign currency and deposits are the most in demand among German households – 39.3%, and the rest of the financial assets are formed almost proportionally in pension, insurance and investment funds – 14.1%, 16.8% and 14.1%. Shares account for only 9.9% of the total value of financial assets of the German population, and the rest - for the purchase of bonds (4.3%).

The volume of financial assets of the EU households has the following structure: the largest share is invested in foreign currency and deposits – 35%, insurance and pension funds are in second place – 32.6%, and in third place stocks and securities – 16.8%. However, there are certain features in the structure of the financial assets of households in each country. For example, in France, there are no contributions to pension funds, but there is a high percentage of investment in life insurance – 34.3%. In Italy, a significant share of the population's funds falls on the purchase of bonds – 19.1%. In the Netherlands, the money of households invested in pension funds account for 48.6% (Karpyshyn, 2015).

Certain specifics of household income generation are also peculiar of African countries. In South Africa, the lion's share of annual income is wages (about 73%), while pensions, social benefits, and assistance account for about 5% of their total income. Income from renting out housing accounts for 16.4%, other income – 6.1%. However, it should be noted that in these countries, there are separate households headed by women and men. In the income of the former, pensions and social benefits are 10.9%, while this figure is much lower in the income of the latter – 3.9%. The share of wages in the income of families headed by men is 75.7%, while in those headed by women – only 62.8% (Kizyma, 2013).

The population of Central and Eastern Europe mainly chooses banking products for savings deposits, which occupy the second place in popularity after the

kim gotówkę, do której Bundesbank zaliczył oszczędności na rachunkach bankowych - zarówno bieżących, jak i terminowych. I choć definicja „na rękę" jest warunkowa, to nie ma co się obawiać, że te pieniądze zostaną utracone: depozyty są ubezpieczone. W każdej chwili można je bez strat wycofać z konta. Dlatego Niemcy wolą tę formę oszczędzania niż akcje czy fundusze inwestycyjne (Shuman, 2020).

Niemcy trzymają w gotówce i bankach prawie dwa i pół biliona euro. Nieco mniej zainwestowali też w bardzo niezawodne, ale długoterminowe ubezpieczenie na życie. Jeśli chodzi o akcje, Niemcy są tutaj bardziej ostrożni: prawie 644 miliardy euro plus około 596 miliardów zainwestowanych w fundusze inwestycyjne (Shuman, 2020).

Do „nadwyżki" Bundesbank zaliczył kredyty, które Niemcy ostatnio szczególnie chętnie zaciągali, gdyż oprocentowanie kredytów konsumpcyjnych jest obecnie rekordowo niskie (1-2,5% w skali roku). Kredyt hipoteczny na zakup mieszkania lub budowę domu może być zaciągnięty w mniej niż 2% rocznie (Shuman, 2020).

Obecnie, według statystyk, największy popyt w niemieckich gospodarstwach domowych stanowią inwestycje w walutach obcych i depozytach - 39,3%, a reszta aktywów finansowych prawie proporcjonalnie tworzą fundusze emerytalne, ubezpieczeniowe i inwestycyjne - 14,1%, 16,8% i 14,1. %. Akcje stanowią zaledwie 9,9% ogólnej wartości aktywów finansowych ludności niemieckiej, a reszta - na zakup obligacji (4,3%).

Wielkość aktywów finansowych gospodarstw domowych w UE kształtuje się następująco: największy udział lokuje się w walutach obcych i depozytach - 35%, na drugim miejscu są ubezpieczenia i fundusze emerytalne - 32,6%, a na trzecim akcje i papiery wartościowe - 16,8%. Jednak struktura aktywów finansowych gospodarstw domowych w każdym kraju ma pewne cechy. Na przykład we Francji nie ma składek na fundusze emerytalne, ale jest wysoki odsetek inwestycji w ubezpieczenia na życie - 34,3%. We Włoszech znaczna część funduszy ludności przypada na zakup obligacji - 19,1%. W Holandii pieniądze gospodarstw domowych zainwestowane w fundusze emerytalne stanowią 48,6% (Karpyshyn, 2015).

Pewne uwarunkowania generowania dochodów gospodarstw domowych są również charakterystyczne dla krajów afrykańskich. W RPA lwią część rocznego dochodu stanowią płace (około 73%), podczas gdy emerytury, świadczenia socjalne i pomoc stanowią około 5% ich całkowitego dochodu. Przychody z wynajmu mieszkań stanowią 16,4%, pozostałe dochody - 6,1%. Należy jednak zauważyć, że w tych krajach istnieją oddzielne gospodarstwa domowe, na czele których stoją kobiety i mężczyźni. W dochodach tych pierwszych emerytury i świadczenia socjalne wynoszą 10,9%, natomiast w przypadku drugich odsetek ten jest znacznie niższy - 3,9%. Udział wynagrodzeń w dochodach rodzin kierowanych przez mężczyzn wynosi 75,7%, podczas gdy w rodzinach kierowanych przez kobiety tylko 62,8% (Kizyma, 2013).

Mieszkańcy Europy Środkowo-Wschodniej wybierają głównie produkty bankowe do lokat oszczędno-

current bank accounts. The structure of interest rates in terms of European countries, presented in Table 1, allows us to see that the average interest rates range from 0.02% to 2.45% in most banks, except for Ukraine, where rates reach 15%.

ściowych, które zajmują drugie miejsce pod względem popularności po rachunkach bieżących. Przedstawiona w tabeli 1 struktura stóp procentowych według krajów europejskich pozwala zauważyć, że średnie stopy procentowe w większości banków, z wyjątkiem Ukrainy, sięgając 15%, wahają się od 0,02% do 2,45%.

Table 2. Interest rates of bank deposits in European countries, 2018
Tabela 2. Oprocentowanie lokat bankowych w krajach europejskich, 2018

European country/ Kraj europejski	Bank/ Bank	Currency/ Waluta	Interest rate/ Oprocentowanie
Ukraine/ Ukraina	Unicredit Bank of Ukraine	UAN	15.00%
England/ Anglia	Bank of London and Bank of the Middle East/ Bank Londyński iBank Bliskiego Wschodu	GBP	2.45%
Switzerland/ Szwajcaria	Credit Suisse	USD	2.1061%
Italy/ Włochy	ING Direct Italia	EUR	2.0%
Poland/ Polska	Alior Bank	PLN	1.10%
Sweden/ Szwecja	SEB	SEK	0.97%
Belgium/ Belgia	ING Belgium	EUR	0.80%
Greece/ Grecja	Piraeus Bank	EUR	0.40%
Ireland/ Irlandia	Ulster Bank	EUR	0.30%
Germany/ Niemcy	Deutsche Bank	EUR	0.25%
Spain/ Hiszpania	BBVA	EUR	0.02%
France/ Francja	HSBC France	EUR	0.19%
Slovakia/ Słowacja	Tata Banka	EUR	0.60%

Source: International deposit rates, 2020.
Source: Międzynarodowe stawki depozytów, 2020.

According to German experts, a Ukrainian person has € 928 of net financial assets (minus debts), while the average resident of Switzerland – about € 138,000. Japan is the second in the ranking with € 93.000 per person. The top three are closed by the United States with a figure of € 90 per person. They are followed by Belgium – € 68.000 and the Netherlands – € 61.300 per person.

From Table 2, Ukrainian households have significantly lost confidence in the national currency in recent years: until 2013, households had preferred hryvnia deposits, but since 2014, household sector deposits have started to decline, and foreign currency deposits have grown. This situation with the deposit contributions of domestic households clearly demonstrates the dependence of investment decisions of households on the general political and economic situation in the country.

In recent years, labor migration abroad has been one of the important factors in increasing household incomes in Ukraine. If to consider the fact that the scale of external labor migration is 14-15% of the

Według niemieckich ekspertów Ukrainiec ma 928 euro aktywów finansowych netto (minus długi), podczas gdy przeciętny mieszkaniec Szwajcarii - około 138 000 euro. Japonia jest druga w rankingu z 93 000 euro na osobę. Pierwszą trójkę zamyka Stany Zjednoczone z kwotą 90 000 euro na osobę. Za nimi plasuje się Belgia - 68 000 euro i Holandia - 61 300 euro na osobę.

Z tabeli 2 wynika, że ukraińskie gospodarstwa domowe znacznie straciły zaufanie do waluty krajowej w ostatnich latach: do 2013 r. gospodarstwa domowe preferowały depozyty w hrywnach, ale od 2014 r. depozyty sektora gospodarstw domowych zaczęły spadać, a depozyty walutowe rosły. Taka sytuacja przy wpłacie depozytów gospodarstw domowych wyraźnie pokazuje zależność decyzji inwestycyjnych gospodarstw domowych od ogólnej sytuacji polityczno-gospodarczej w kraju.

W ostatnich latach migracja zarobkowa za granicę była jednym z ważnych czynników wzrostu dochodów gospodarstw domowych na Ukrainie. Jeśli wziąć pod uwagę fakt, że skala migracji zarobkowej

Table 3. Bank deposits of households in Ukraine in 2011–2018
Tabela 3. Depozyty bankowe gospodarstw domowych na Ukrainie w latach 2011–2018

Deposits of households/ Depozyty gospodarstw domowych	Years/ Lata							
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Totally, million UAH/ w sumie milion hrywien	310.4	369.3	442.0	418.1	399.84	444.7	495.3	530.3
national currency/ waluta	160.5	186.8	257.8	200.9	198.9	209.6	252.4	289.4
foreign currency/ obca waluta	149.9	182.5	184.1	217.3	212.0	235.1	242.9	240.8

Source: Official site of the National Bank of Ukraine, 2020.
Źródło: Oficjalna strona Narodowego Banku Ukrainy, 2020.

total population, it can be argued that income from labor migration in modern conditions is a significant source of aggregate household income. Ukrainian migrants are estimated to earn about $ 35.3 billion annually abroad (Haidutskyi, 2008), with most of these funds being transferred to Ukraine.

For most households, remittances from migrant workers account for more than half of their total income and are spent mainly on daily needs and the purchase of durable goods. Almost a third of households invest migratory capital in the purchase of housing, which is a positive investment, and the positive consequence of labor migration is that a significant part of the funds received by households from migrant workers are directed to education (Kliuchnyk, 2018).

The vast majority of Ukrainians work in the Russian Federation (43.2%), Poland (14.3%), Italy (12.9%), and the Czech Republic (12.9%) – according to the Report on methodology, organization, implementation and results of a modular sample survey on labor migration in Ukraine (Report on the Methodology, Organization and Results of a Modular Sample Survey on Labour Migration in Ukraine, 2013).

Ukrainian labor migration abroad has now become an important source of foreign exchange earnings in the form of remittances, which help improve the well-being of migrant workers' families and ensure economic growth in the country. However, the amount and scale of income from abroad earned by Ukrainian migrant workers are not known due to the lack of a balanced state emigration policy, imperfect Ukrainian legislation, and non-transparency of money transfer schemes (Bulavynets, 2015).

The easiest way to direct migratory capital to the country's development is to control this financial flow, tax these funds, and partially transfer a certain amount through national financial institutions. For example, the Egyptian authorities have required migrants to transfer at least 10% of their migration capital. In Vietnam, 30% of earnings must be transferred to a special state fund. The Philippine authorities have required workers to transfer at least 70% of their earnings through national banks, although the amount of remittances has never reached 70% of Filipino earnings abroad.

Regarding the taxation of remittances from migrant workers, the Sri Lankan authorities imposed a 15% tax on remittances from migrants, but were immediately forced to waive it. According to the World Bank, in 2005, the remittances were taxed in only 5 countries: Colombia 3% (currently abolished), Ecuador – 12% (abolished), Peru 0.1%. Poland and Georgia impose a tax on remittances of migrant workers, taking them into account in the total amount of household income (Agunias, 2006).

The establishment of a transfer tax proved ineffective and directed the transfer of migration capital through informal channels. On the contrary, the liberalization of foreign exchange earnings has contributed to the growth of private transfers. For example, in 1997, Vietnam waived a 5 percent tax

na zewnątrz wynosi 14-15% ogółu ludności, to można argumentować, że dochody z migracji zarobkowej w nowoczesnych warunkach są istotnym źródłem zagregowanych dochodów gospodarstw domowych. Szacuje się, że ukraińscy migranci zarabiają za granicą około 35,3 miliardów dolarów rocznie (Haidutskyi, 2008), przy czym większość tych środków jest przekazywana na Ukrainę.

W przypadku większości gospodarstw domowych przekazy pieniężne od pracowników migrujących stanowią ponad połowę ich całkowitych dochodów i są przeznaczane głównie na codzienne potrzeby i zakup dóbr trwałych. Prawie jedna trzecia gospodarstw domowych inwestuje kapitał migracyjny w zakup mieszkań, co jest inwestycją pozytywną, a pozytywną konsekwencją migracji zarobkowej jest kierowanie znacznej części środków otrzymywanych przez gospodarstwa domowe od pracowników migrujących na edukację (Kliuchnyk, 2018).

Zdecydowana większość Ukraińców pracuje w Federacji Rosyjskiej (43,2%), Polsce (14,3%), Włoszech (12,9%) i Czechach (12,9%) - według Raportu z metodologii, organizacji, wdrażania i wyników badania modułowe badanie reprezentacyjne dotyczące migracji zarobkowej na Ukrainie (Raport na temat metodologii, organizacji i wyników modułowego badania próby migracji pracowników na Ukrainie, 2013).

Ukraińska migracja zarobkowa za granicę stała się obecnie ważnym źródłem dochodów dewizowych w postaci przekazów pieniężnych, które pomagają poprawić dobrobyt rodzin pracowników migrujących i zapewniają wzrost gospodarczy w kraju. Jednak wysokość i skala dochodów z zagranicy, jakie uzyskują ukraińscy pracownicy migrujący, nie są znane ze względu na brak zrównoważonej polityki emigracyjnej państwa, niedoskonałe ustawodawstwo ukraińskie oraz nieprzejrzystość schematów przekazów pieniężnych (Bulavynets, 2015).

Najłatwiejszym sposobem skierowania kapitału migracyjnego na rozwój kraju jest kontrolowanie tego przepływu finansowego, opodatkowanie tych funduszy i częściowe przelanie określonej kwoty za pośrednictwem krajowych instytucji finansowych. Na przykład władze Egiptu zażądały od migrantów przekazania co najmniej 10% swojego kapitału migracyjnego. W Wietnamie 30% zarobków musi zostać przekazane do specjalnego funduszu państwowego. Władze filipińskie zażądały od pracowników przekazywania co najmniej 70% swoich zarobków za pośrednictwem banków krajowych, chociaż kwota przekazów pieniężnych nigdy nie osiągnęła 70% zarobków Filipińczyków za granicą.

Jeśli chodzi o opodatkowanie przekazów pieniężnych od pracowników migrujących, władze Sri Lanki nałożyły 15% podatek na przekazy pieniężne od migrantów, ale zostały natychmiast zmuszone do odstąpienia od tego podatku. Według Banku Światowego w 2005 r. przekazy były opodatkowane tylko w 5 krajach: Kolumbii 3% (obecnie zniesione), Ekwadorze – 12% (zniesione), Peru 0,1%. Polska i Gruzja nakładają podatek na przekazy pracowników migrujących, uwzględniając je w całości dochodów gospodarstwa domowego (Agunias, 2006).

on remittances, and the amounts received through official channels immediately increased. Similarly, in Tajikistan, the waiver of the tax on transnational banking operations in 2003 ensured an increase in remittances from 78 million in 2002 to 256 million in 2003 (Trade and Development Report, 2012, Ghosh, 2006).

The special bank deposits with higher interest rates exist in India. In 2012, such deposits accounted for $ 50 billion, which was 20% of all deposits in the banking system (Kizyma, Onyshchuk, 2016)

Migrants returning to Pakistan for permanent or even temporary stay can benefit from customs rebates on imports of equipment and other industrial goods. The amount of benefits depends on the level of development of the region where they are planned to be used and is the highest if the business is started in remote depressed regions of the country. The right to the duty-free import of equipment and raw materials is also enjoyed by migrants if these goods are sent to special economic zones (O'Neill, 2005).

As the funds sent by individual citizens are relatively small, the mechanisms of savings accounts are used for certain programs in foreign practice (for example, for the purpose of buying a house, education, or starting a business). If desired, citizens can also go to successful and profitable enterprises in their homeland to save money. For example, the relevant government program operates in the Philippines. In Malta and Estonia, a wide range of investment projects is offered to migrants under the general investment policy (Kizyma, Onyshchuk, 2016).

Governments can facilitate the remittances of migrant workers by using not only financial but also administrative leverage (not by setting strict rules but rather by creating additional opportunities for migrants). For example, in the Philippines, the State Administration for Social Protection of Workers Abroad issues an identification card to every migrant worker who signs a contract, which automatically means opening a bank account through which funds are transferred home at a symbolic price.

An example is an agreement between Mexican and US financial institutions reached with the participation of the Mexican government, which allowed illegal Mexican migrants to the United States to open current accounts in banks from which their family members withdrew money at home. It is made possible by the fact that Mexican consulates in the United States issue special identification cards called "matriculations" to all Mexicans, regardless of their legal status, with special identification cards, called "matriculations", which are recognized by banks as sufficient for banking operations. In the year since its introduction alone, 1.5 million "matriculations" have been issued, and remittances to Mexico have increased by almost a third.

Another way to attract migrant workers for the development of the country of origin is to support the initiatives of their public associations abroad, directing collective migrant transfers to solve problems important for their places of origin (for example, the construction of roads, hospitals, or

Ustanowienie podatku transferowego okazało się nieskuteczne i kierowało przepływem kapitału migracyjnego kanałami nieformalnymi. Wręcz przeciwnie, liberalizacja dochodów z wymiany walut przyczyniła się do wzrostu prywatnych transferów. Na przykład w 1997 r. Wietnam zniósł 5-procentowy podatek od przekazów pieniężnych, a kwoty otrzymane oficjalnymi kanałami natychmiast wzrosły. Podobnie w Tadżykistanie zwolnienie z podatku od międzynarodowych operacji bankowych w 2003 r. zapewniło wzrost przekazów pieniężnych z 78 mln w 2002 r. do 256 mln w 2003 r. (Trade and Development Report, 2012, Ghosh, 2006).

W Indiach istnieją specjalne depozyty bankowe o wyższych stopach procentowych. W 2012 roku takie depozyty stanowiły 50 mld USD, co stanowiło 20% wszystkich depozytów w systemie bankowym (Kizyma, Onyshchuk, 2016)

Migranci powracający do Pakistanu na pobyt stały lub nawet czasowy mogą korzystać ze zniżek celnych na przywóz sprzętu i innych towarów przemysłowych. Wysokość świadczeń zależy od poziomu rozwoju regionu, w którym planowane jest ich wykorzystanie i jest najwyższa, jeśli działalność rozpoczyna się w odległych, pogrążonych w kryzysie regionach kraju. Prawo do bezcłowego importu sprzętu i surowców przysługuje również imigrantom, jeśli towary te są wysyłane do specjalnych stref ekonomicznych (O'Neill, 2005).

Ponieważ środki przesyłane przez poszczególnych obywateli są stosunkowo niewielkie, mechanizmy kont oszczędnościowych są wykorzystywane w niektórych programach w praktyce zagranicznej (np. w celu zakupu domu, edukacji, rozpoczęcia działalności gospodarczej). W razie potrzeby obywatele mogą również udać się do odnoszących sukcesy i dochodowych przedsiębiorstw w swojej ojczyźnie, aby zaoszczędzić pieniądze. Na Filipinach działa na przykład odpowiedni program rządowy. Na Malcie i w Estonii migrantom oferuje się szeroki wachlarz projektów inwestycyjnych w ramach ogólnej polityki inwestycyjnej (Kizyma, Onyshchuk, 2016).

Rządy mogą ułatwiać przekazy pieniężne pracownikom migrującym, wykorzystując nie tylko dźwignię finansową, ale także administracyjną (nie poprzez ustanawianie ścisłych zasad, ale raczej poprzez tworzenie dodatkowych możliwości dla migrantów). Na przykład na Filipinach Państwowa Administracja ds. Ochrony Socjalnej Pracowników Zagranicznych wydaje każdemu pracownikowi migrującemu, który podpisze umowę, kartę identyfikacyjną, co automatycznie oznacza otwarcie rachunku bankowego, przez który środki są przelewane do domu po symbolicznej cenie.

Przykładem jest porozumienie między meksykańskimi i amerykańskimi instytucjami finansowymi, zawarte przy udziale rządu meksykańskiego, które zezwalało nielegalnym meksykańskim migrantom do Stanów Zjednoczonych na otwieranie rachunków bieżących w bankach, z których członkowie ich rodzin wypłacali pieniądze w domu. Jest to możliwe dzięki temu, że konsulaty meksykańskie w Stanach Zjednoczonych wydają wszystkim Meksykanom, niezależnie

schools). An example is a program that operates in Mexico and is called "three to one". That is, the government prepares and offers migrants socially significant projects for funding. To implement them, a dollar from budgets of various levels – public, state's, and local – is added to each dollar of collective transfers of workers.. Over the past 20 years, the program has stimulated more than $ 500 million in investment by migrant workers. A similar practice is common in other Latin American countries, including Guatemala, Honduras, and the Dominican Republic. This practice has recently been introduced in Moldova (Malynowska, 2018). In order to attract funds from abroad, some countries issue securities denominated in foreign currency distributed in Diasporas. They set favorable interest rates and exchange rates, and their owners have the right to receive cash on demand. In particular, back in 1981, Israel resorted to this practice. Since then, more than $ 25 billion worth of bonds has been issued. They account for about a third of the country's foreign debt.

The money is used for socially significant projects, such as the construction of irrigation systems, housing, and utilities. Three times (in 1991, 1998, and 2000) India issued bonds for emigrants - for $ 1.6, 4.2, and 5.5 billion, respectively. They set a higher interest rate than what migrants could get by keeping money on deposit in the host country. Foreign exchange bonds for migrants were also issued by Bangladesh, Pakistan, Lebanon, the Philippines, and China.

Since labor migration is an important factor in the well-being of households, the state should increase the level of financial literacy of workers to effectively invest accumulated capital at home, create favorable conditions for legalization and reduction of remittances of migrant workers and ensure their income through the banking sector as most of the migration capital is of "shadow nature" – funds are transferred through drivers of vehicles or transported in person. The inflow of earned money of migrants to Ukraine through informal channels is explained primarily by the desire to minimize the cost of remittances through official channels and distrust of the banking sector in Ukraine.

od ich statusu prawnego, specjalne karty identyfikacyjne zwane „immatrykulacjami", które są uznawane przez banki za wystarczające operacje bankowe. Tylko w ciągu roku, jaki upłynął od jej wprowadzenia, wydano 1,5 miliona „immatrykulacji", a przekazy pieniężne do Meksyku wzrosły o prawie jedną trzecią.

Innym sposobem na przyciągnięcie pracowników migrujących do rozwoju kraju pochodzenia jest wspieranie inicjatyw ich stowarzyszeń publicznych za granicą, kierowanie zbiorowych transferów migrantów w celu rozwiązania problemów ważnych dla ich miejsc pochodzenia (np. budowa dróg, szpitali, szkoły). Przykładem jest program, który działa w Meksyku i nazywa się „trzy do jednego". Oznacza to, że rząd przygotowuje i oferuje migrantom do finansowania projekty o znaczeniu społecznym. Aby je wdrożyć, do każdego dolara zbiorowego transferu pracowników dodaje się dolara z budżetów różnych poziomów - publicznego, stanowego i lokalnego. W ciągu ostatnich 20 lat program pobudził ponad 500 milionów dolarów inwestycji pracowników migrujących. Podobna praktyka jest powszechna w innych krajach Ameryki Łacińskiej, w tym w Gwatemali, Hondurasie i Republice Dominikany. Ta praktyka została niedawno wprowadzona w Mołdawii (Malynowska, 2018). Aby przyciągnąć środki z zagranicy, niektóre kraje emitują papiery wartościowe denominowane w obcej walucie dystrybuowane w diasporach. Ustalają również korzystne stopy procentowe i kursy wymiany, a ich właściciele mają prawo do otrzymania gotówki na żądanie. W szczególności w 1981 roku Izrael zastosował tę praktykę. Od tego czasu wyemitowano obligacje o wartości ponad 25 miliardów dolarów. Stanowią około jednej trzeciej długu zagranicznego kraju.

Pieniądze są wykorzystywane na ważne społecznie projekty, takie jak budowa systemów nawadniających, budownictwa mieszkaniowego i usług komunalnych. Indie trzykrotnie (w 1991, 1998 i 2000 r.) emitowały obligacje dla emigrantów - odpowiednio za 1,6, 4,2 i 5,5 miliarda dolarów. Ustalili wyższą stopę procentową niż ta, którą migranci mogliby uzyskać, przechowując pieniądze w depozycie w kraju przyjmującym. Obligacje walutowe dla migrantów zostały również wyemitowane przez Bangladesz, Pakistan, Liban, Filipiny i Chiny.

Ponieważ migracja zarobkowa jest ważnym czynnikiem dobrobytu gospodarstw domowych, państwo powinno podnosić poziom wiedzy finansowej pracowników, aby efektywnie inwestować zgromadzony kapitał, stwarzać korzystne warunki dla legalizacji i zmniejszania przekazów zarobków pracowników migrujących oraz zapewnić im dochody przez sektor bankowy, ponieważ większość kapitału migracyjnego ma charakter „szarej strefy" - środki są przekazywane za pośrednictwem kierowców pojazdów lub transportowane osobiście. Napływ zarobionych pieniędzy migrantów na Ukrainę kanałami nieformalnymi tłumaczy się przede wszystkim chęcią minimalizacji kosztów przekazów oficjalnymi kanałami oraz nieufnością do sektora bankowego na Ukrainie.

Conclusions

From what is mentioned above, it can be argued that the main differences in the formation and use of financial resources of domestic households are that the structure of total expenditures is dominated by expenditures on goods and services, accounting for about 80-90%, while in developed countries, they usually do not exceed 25-30%. Property income does not play a significant role in revenues, although abroad, they are an important source of additional financial resources.

Thus, to increase the efficiency of formation and use of household savings in Ukraine and increase their investment capacity based on the experience of developed countries with market economies, it is necessary to take measures to de-shadow incomes, increase wages, legalize employment; support entrepreneurship and develop a small and medium business; increase the interest of citizens in savings by partial or complete exemption from taxation of income directed to accumulation; create the conditions necessary for the implementation of new banking, insurance, and other types of financial services available to ordinary citizens, which would intensify the activities of households to save; increase the financial literacy of the population; stimulate the development of credit unions, private pension funds, mutual investment institutions to involve the population in the investment process.

Wnioski

Z tego, co zostało powiedziane powyżej, można argumentować, że główne różnice w tworzeniu i wykorzystaniu zasobów finansowych gospodarstw domowych polegają na tym, że w strukturze wydatków ogółem dominują wydatki na towary i usługi, które stanowią około 80-90%, podczas gdy w krajach rozwiniętych zwykle nie przekraczają 25-30%. Dochody z tytułu własności nie odgrywają znaczącej roli w przychodach, choć za granicą są ważnym źródłem dodatkowych środków finansowych.

Stąd, aby zwiększyć efektywność tworzenia i wykorzystania oszczędności gospodarstw domowych na Ukrainie oraz zwiększyć ich możliwości inwestycyjne w oparciu o doświadczenia krajów rozwiniętych z gospodarką rynkową, konieczne jest podjęcie działań mających na celu zacieranie dochodów, podwyższanie wynagrodzeń, legalizację zatrudnienia; wspieranie przedsiębiorczości i rozwijanie małych i średnich firm; zwiększanie zainteresowania obywateli oszczędnościami poprzez częściowe lub całkowite zwolnienie z opodatkowania dochodów przeznaczonych do akumulacji; stworzenie warunków niezbędnych do wprowadzenia nowych usług bankowych, ubezpieczeniowych i innych rodzajów usług finansowych dostępnych dla zwykłych obywateli, które zintensyfikowałyby działania oszczędnościowe gospodarstw domowych; podniesienie wiedzy ludności na tematy finansowe; stymulowanie rozwoju spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, prywatnych funduszy emerytalnych, instytucji wzajemnego inwestowania w celu zaangażowania ludności w proces inwestycyjny.

References/ Literatura:

1. Agunias, D. (2006). *Remittances and development: trends, impacts and policy options*. Washington: Migration Policy Institute.
2. *Allianz report on the level of world welfare: the highest assets growth from 2003 to 24 September 2014.* https://www.allianz.com/publications/specials_fmo/agwr14e.html
3. *Barometer of savings of Erste Group: the Popularity of savings in Central and Eastern Europe* (2012). Pres-reliz: Kyiv, 325.
4. Becker, G. (1983). *Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education*. London: University of Chicago Press.
5. Boronos, V. (2012). *Scientific and methodological approaches to assessing the financial potential of territories*. http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/ pprbsu/2012_34/34_01_09.pdf.
6. Bulavynets, V. (2015). Income of migrant workers as an important source of household income. *Journal on Economic Issues* «*Investytsii, praktyka ta dosvid»,* 10, 56-62.
7. Dropa, Ya. (2017). *Financial resources for the development of the national economy of Ukraine.* Lviv.
8. Franchenko, L. (2011). The use of household savings in investing the country's economy through stock market structures. *Journal on Economic Issues, 3*(118), 194-199.
9. Ghosh, B. (2006). *Migrant remittances and development: myths, rhetoric and realities.* Geneva: IOM.
10. Haidutskyi, A. (2008). The scale of income of Ukrainian labor migrants. *Journal on Economic Issues «Economy and state»*, 2, 96-105.
11. Hnatiuk, P. (2011). Migration and remittances of migrants. *Zvit konferentsii,* MOM, 26-28.
12. Hudz, T. (2019). Current trends in Ukrainian household savings using banking products *Journal on Economic Issues «*Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli», *3*(94), 77-87.
13. International deposit rates (2020). http://ru.deposits.org/europe.html
14. Karpyshyn, N. (2015). Investment behavior of households: global models and national characteristics. *Journal on Economic Issues* «*Svit finansiv»,* 4, 138-151.
15. Kizyma, T. (2013). Investment behavior of households: global models and national characteristics. *Journal on Economic Issues «Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini», 9*(148), 170-176
16. Kizyma, T. Onyshchuk, V. (2016). State policy to stimulate remittances of migrant workers: foreign experience and domestic realities. *Journal on Economic Issues «Svit finansiv»*, 1, 47-57.
17. Kliuchnyk, L. (2018). The potential of using migration capital as a resource for the development of the region's economy. *Journal on Economic Issues «Rehionalna ekonomika», 4*(90), 103-109.

18. Kovalenko V. (2019). Public savings in support of financial resources of banks. *Journal on Economic Issues «Hroshi, finansy I kredyt»*, 28, 275-283.
19. Makedon, H. (2015). Household savings: economic essence and factors of influence. *Journal on Economic Issues «Stalyi rozvytok ekonomiky»*, 2, 151-157.
20. *Report on the Methodology, Organization and Results of a Modular Sample Survey on Labour Migration in Ukraine* (2013). Decent Work Technical Support Team and Country Office for Central and Eastern Europe. Budapest: ILO, 98.
21. O'Neill, A. (2005). Emigrant Remittances: Policies to Increase Inflows and Maximize Benefits. *Indiana Journal of Global Legal Studies*, 1, 354-457.
22. *Official site of the National Bank of Ukraine*. (2020). http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123708
23. Ramskyi, A. (2013). Conceptual approaches to the formation of investment potential of households in historical retrospect. *Journal on Economic Issues «Biznesinform»*, 12, 136-144.
24. Shuman, Ye. (2020). *«Under the mattress» or in a bank: the Germans have more than six trillion euros in their hands*. https://www.dw.com/uk/pid-matratsom-abo-v-banku-u-nimtsiv-na-rukakh-bilshe-shesty-trylioniv-yevro/a-47168814.
25. Tarasiuk, M. (2013). The role and features of the functioning of household finances in a market economy. *Journal on Economic Issues «Innovatsiina ekonomika»*, 9, 11-16.
26. *Trade and Development Report* (2012). New York and Geneva. http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/tdr2012_en.pdf
27. Malynowska, O. (2018). *Transfers of migrants from abroad and possible measures to encourage and use them effectively: Analitychna zapyska*. http://www.niss.gov. ua/articles/1276
28. Vatamaniuk, O. (2007). *Savings in the economy of Ukraine: macroeconomic analysis*. Lviv.